

— miként azt a szerkesztő mondta hirlapi nyilatkozatában.

Sommaként és befejezésül annyit mondhatnánk még, hogy a műfordítók hasznos munkát végeztek, a szerbhórvát anyanyelvű olvasó a legrangosabb vajdasági műfordítók keze munkáját kapta kézhez ebben a kötetben. Közük két Bazsalikom-díjasát is. Az egyik fordító — Danilo Kiš — szavai bátorítanak fel bennünket azt remélni, hogy talán más értékes Szenteleky-művek sem maradnak majd ismeretlenek a szerbhórvát nyelvű olvasóközönség előtt.

JUNG Károly

GYERMEKRAJZOK A KÖRNYEZETVÉDELEM TÉMÁJÁRA. KÉPBEMUTATÓ A MUNKÁSEGYTEMEN 1976 JÚNIUSÁBAN. A tárlaton 1216 munka látható — nem kell tehát különösebben kiemelnünk, milyen változatos, meleg világba kerülünk az újvidéki Munkásegyletem hideg műmárvány és üvegépületébe lépve. Rendszeres és valóban figyelemreméltó munkát végez a gyermekek és az ifjúság képzőművészeti nevelésével foglalkozó vajdasági Központ. Mind különösebben viszonyulunk a gyermekrajzokhoz! A rajzok is megváltoztak, átalakultak, és mi magunk is. Mind kevésbé tartjuk képzőművészeti munkáikat gyermek-rajzoknak (ahogy a primitív népek és az elmebeteg munkáit sem tartjuk már primitív, beteg szüleményeknek). Valahogy így foglalható össze legrövidebben e gyönyörű tárlattal kapcsolatos mondani-valónk.

A gyermekek mind jobb és helyesebb képzőművészeti nevelésben részesülnek. Mind jobb és változatosabb anyagokkal-anyagokban dolgozhatnak. Vizualis lényük mindinkább előtérbe kerül, felszabadul.

Én különben nem tartozom azok közé, akik korunkat, mint a vizuali-

tás korát, olyan nagy lelkesedéssel üdvözlik. Nem, mert azt hiszem, hogy egy felhígult vizualitás ez — korunk szinte már alig elképzelhető. Az Arnolfi házaspár és képi koncentráció nélkül — Ám, a gyermekek, úgy látszik, egészségesen alakítják, engedik át magukon világunk híg vizualitását-képiségét — nem rontatott meg, nem vizenyősödött el a szemük.

És, mint mondtam, a mi viszonyulásunk is teljesen megváltozott, átalakult modern vizualis kultúránknak (elsősorban Picassónak és Kleenek) köszönve. Visszakaptuk azt, amit e kultúra a gyermekektől (a primitívektől és a betegektől) kapott, kölcsönzött. Mintha a modern képzőművészet teljesen megszüntette volna a határt a gyermek és a művész között. Ez az átalakulás, változás már megtörtént, lejátszódott, csak mi nem regisztráltuk még. Ezt az anyagot is pl. 29 000 munkából választották. 29 000 munkát vizsgáltak meg, tudatosítottak valamiképpen.

Nem véletlen, hogy már az ifjúság képzőművészeti tevékenysége is integrálódott a gyermekrajz birodalmába. Így egészen pontosan lemérhető az eredmény. Szépen látni, hogy a spontaneitás immár nem szakad meg az óvoda után — egyáltalán nem szakad meg.

Nem tudom, a spontaneitásért, a nagy kék-zöld foltok amőba-mozgásáért lelkesedjen-e, vagy a precizitásért, azért a napraforgóért, amelyen minden szemet külön-külön kirajzolnak, anélkül, hogy a kompozíciót megmerítvénék?!

A plakátokat olvasva még nem lelkesedtem a „kötött témáért”, az akcióért — ugyanis a tárlat témája az ember természeti és kulturális környezetének alakítása, védelme. Nem helyeslem a gyermekek „irányított művészetét”. Ám, tévedtem. A gyerme-

kek „irányított művészete”: „tisztá művészet”.

A környezetvédelmi képzőművészeti akció tehát teljes sikerrel járt. Körül kellene hordozni a gyárakban Jugoszlávia-szerte pl. *A füst és a kémény* témára készült anyagot.

A füstfelhőbe érő fehér fecskeraj megfeketedése, vagy a fekete felhők színes madarai lenyűgözőek...

E rövid jegyzetemet Fülep Lajos emlékének szeretném ajánlani. Ő és Streitmann Antal a tulajdonképpeni őse e munkálkodásnak, mozgalomnak felénk s talán nem is csak felénk. 1902-ben a Nagybecskerek-i *Hírlapban* jelent meg az akkor 17 éves Fülepnek A gyermekek rajzolása — Streitmann tanár kiállítására című írása —, amely már teljes értékű Fülep-írás...

TOLNAI Ottó

JUGOSZLÁVIAI TÖRÖK KÖLTŐK. A *Stremljenja* című priština-i folyóirat idei 2. számában Slavoljub Đinđić és Darko Tanasković hosszabb írásban számol be a jugoszláviai török költők munkásságáról.

A jugoszláviai török irodalom még fiatal, de máris jelentős eredményekkel dicsekedhet. Macedóniában és Kosovóban több lap és folyóirat jelenik meg török nyelven, s ezek első sorban a hazai török írók műveit közlik. Jelentős a jugoszláviai török irodalom szempontjából a Jugoszlávia és Törökország közötti baráti viszony és az is, hogy a jugoszláviai törökök kapcsolata anyaországukkal zavartalan. Mi sem természetesebb, hogy Törökországban is jelennek meg jugoszláviai török írók művei.

Mint a többi nemzetiségi irodalom, a jugoszláviai török irodalom is nyelvi szempontból és hagyományai sze-

rint a török irodalomhoz és műveltséghez kapcsolódik, de a művek jugoszláviai valóságot tükröznek, ahhoz fűződnek, az itteni légkör jelleget viselik magukon.

Érdekes, hogy török íróink régebben macedónul jelentették meg írásukat. A döntő fordulat 1949-ben állt be, amikor *Fiatal macedóniai török írók művei* címmel anyanyelvükön jelent meg egy verseteket és prózát tartalmazó könyv. Ezt az *Előre, a fény felé* című kötet követte, melyben hét hazai török író művei szerepeltek. Az utóbbi időben mind több fiatal török költő tűnt föl.

A mai jugoszláviai török költészet a legismertebb török költők, első sorban Nazim Hikmet hatása alatt áll. Ennek tulajdonítható az is, hogy a költők túlnyomórészt a szabad verselést kedvelik, habár a klasszikus oszmán—török versformák is fel-fel-tűnnek verseikben.

A fiatal költők arra töreksznek, hogy verseik líraiak és gondolatiak legyenek. Forma tekintetében vannak, akik tömör, már-már epigrammaszerű verseket írnak, mások a perzsa és a török költészet versformáit használják.

A török köznyelv Jugoszláviában ki van téve a más nyelvű környezet hatásának. A költők a nyelvi újítások hívei, ezért megtörténik, hogy egy-egy vers a nagyközönség számára nem egészen érthető. Ez a helyzet önkényeskedésre is lehetőséget ad. Remélhetőleg a jugoszláviai török irodalom túl fogja haladni ezt a stádiumot.

A nyelv nehezen elhárítható akadály a hazai török irodalom szélesebb körű népszerűsítésének. Ez okozza az árantá mutatókozó közönyt. Az utóbbi időben azonban változik a helyzet. *Meleg kéz* címmel megjelent a mai kosovói török költők antológiája szerb nyelven. Tíz költő kb. 80 versét tartalmazza a kötet. Szerepel